

เด็กและความรุนแรงในครอบครัว
Children and Domestic Violence

Received 2 March, 2022

Revised 28 April, 2022

Accepted 6 May, 2022

นฤทธิ์ ดวงสุวรรณ¹

Narit Doungsuwan²

หริรักษ์ แก้วกับทอง³

Harirak Kaewkabthong⁴

วัลภา ฐานกาญจน์⁵

Wallapa Thakan⁶

นัสรินทร์ แซ่สะ⁷

Natsarin Saesa⁸

ฮามิเดห์ เจ๊ะแต⁹

Hameedah Jehtae¹⁰

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็ก โดยดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ

---

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย E-mail: narit.d@psu.ac.th

² Assistant Professor Dr., Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Songkla, Thailand

³ นักวิชาการอิสระ E-mail: ktharris22@gmail.com

⁴ Independent scholar

⁵ หัวหน้าหน่วยบัณฑิตอาสา ศูนย์อาสาสมัครเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย E-mail: t.wallapa@gmail.com

⁶ Head of the Graduate Volunteers Unit, PSU Volunteers Center, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Songkla, Thailand

⁷ อาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี ประเทศไทย E-mail: natsarin.s@psu.ac.th

⁸ Lecturer, Bachelor of Social Work Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Pattani, Thailand

⁹ ผู้ช่วยนักวิจัย E-mail: hamidah.j@psu.ac.th

¹⁰ Assistant researcher

มีส่วนร่วม มีการใช้แบบสำรวจการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครอง จำนวน 15 ครอบครัว และเด็กอายุ 10-12 ปี จำนวน 14 คน ที่อาศัยในพื้นที่ชุมชนจันทร์วิโรจน์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ และผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วม

ผลการศึกษาพบว่า ความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็กในพื้นที่ชุมชนจันทร์วิโรจน์ ประกอบด้วย 1) การกระทำความรุนแรงด้านร่างกาย 2) การกระทำความรุนแรงด้านจิตใจ และ 3) การละเลย/ทอดทิ้ง ทำให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต เด็กไม่ได้รับการดูแลเมื่อเจ็บป่วย ใช้สารเสพติด เล่นการพนัน ติดเกม ไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรม/อารมณ์ของตัวเองได้ ทำร้ายผู้อื่น ไม่ทำบัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น ข้อเสนอแนะที่สำคัญจากการศึกษา คือ แนวทางการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็กนั้น ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ทำงานร่วมมือกันในการดูแล แก้ไขปัญหา และปกป้องคุ้มครองเด็กในชุมชน เพราะปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่เป็นหน้าที่ของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของทุกคน

คำสำคัญ: ความรุนแรง, ความรุนแรงในครอบครัว, เด็กเป็นผู้ถูกกระทำ

Abstract

This study aims to investigate problems regarding family violence against children. Conducted as participatory action research (PAR), it applies participative observation and in-depth interviews. Targets are parents from 15 households and 14 children

aged between 10 and 12 years old who have lived in Chan Wirot Community in Hat Yai District, Songkhla Province for at least five years, can communicate in Thai, and whose parents consent to let them participate.

Results of the study show that forms of violence against children in Chan Wirote community include physical abuse, mental abuse, and negligence/abandonment. These affect both the children's bodies and minds. When they fall ill, they are left without care. They start using drugs, take part in gambling, develop game addictions, quit school, fail to behave themselves or to keep their emotions under control, physically attack others, refuse to register for an identification card, and so on. Based on this study, it is recommended to deal with the aforementioned issues through the participation of family, school, and community. These groups should work together to tackle the problems and to protect the children in the community. The family unit is not obliged to carry the burden of this responsibility alone but rather everyone should take this responsibility together.

Keywords: Violence, Family violence, Child abuse

บทนำ

ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นคู่สังคมไทยมาเป็นเวลานานและนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมีความซ่อนเร้นของปัญหาเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัญหาดังกล่าว

ถูกมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นปัญหาเฉพาะสมาชิกในครอบครัว บุคคลภายนอกไม่ควรเข้ายุ่งเกี่ยว และการขาดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหามารวมกันในครอบครัว ในฐานะอาชญากรรมประเภทหนึ่ง (สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่เป็นเพียงปัญหาภายในตัวบุคคลเท่านั้น แต่เป็นปัญหาระดับความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน หากมีการใช้ความรุนแรงขึ้นครอบครัวในชุมชนใด โอกาสที่สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จะตกเป็นเหยื่อจะสูงกว่าเป็นอาชญากรรมอื่น ๆ และในขณะเดียวกัน การใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นพฤติกรรมทางอาชญากรรมที่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด โดยเด็กเล็กและเยาวชนตามชุมชนสามารถเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวได้ง่ายกว่าพฤติกรรมทางอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันประเทศไทย กำลังประสบปัญหาทางอาชญากรรมซึ่งได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นดัชนีที่บ่งบอกถึงความเสื่อมโทรมของสังคม ในอีกมุมหนึ่งของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี คือ ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 7-18 ปี ที่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในการกระทำผิดอันไม่แตกต่างจากพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในชุมชน ซึ่งผลจากการใช้ความรุนแรงกระทบต่อทัศนคติของเด็กที่มีต่อสังคม รวมทั้งพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม (ชินฤทัย กาญจนะจิตรรา, กฤตยา อาชวนิจกุล, และวาสนา อิมแอม, 2542) และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เด็กเหล่านี้จะมีความโน้มเอียงที่จะกระทำ ความรุนแรงคล้ายกับประสบการณ์ในอดีตที่เคยพบเห็นหรือเคยถูกทำร้าย เป็นการถ่ายทอดความรุนแรงจากรุ่นสู่รุ่น (อำพล สุอำพัน, 2542) ซึ่งสภาพแวดล้อมและชุมชน จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรุนแรง และปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวประกอบด้วย ปัจจัยภายในตัวบุคคล ประสบการณ์ความรุนแรงที่เคยได้รับในอดีต และปัจจัย

สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะปัจจัยเสี่ยงสำคัญ คือ ผู้กระทำผิดสุรา ทะเลาะวิวาท หึงหวง และโอกาสเอื้ออำนวย (บุญศักดิ์ หาญเทอดสิทธิ์, 2558)

สถิติข้อมูลและสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 รายงานโดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ความรุนแรงในครอบครัวโดยเด็กเป็นผู้ถูกระทำ จำนวน 1,007 คน คิดเป็นร้อยละ 4.48 และจากข้อมูลสาเหตุเด็กที่เข้ารับบริการในบ้านพักเด็กและครอบครัว ในปี 2563 (เดือนกรกฎาคม 2563) เด็กเข้ารับบริการในบ้านพักเด็กและครอบครัวด้วยสาเหตุความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 858 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด รองลงมาเกิดจากสาเหตุเด็กถูกรังแกทางกาย/เพศ/จิตใจ ไม่มีที่พักอาศัย ปัญหาพฤติกรรม และน้อยที่สุด คือผู้ปกครองไม่สามารถดูแลได้ จากข้อมูลสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก เป็นปัญหาที่เด็กเผชิญมากที่สุด ทำให้เด็กต้องเข้ารับการดูแล ค้ำครอง ในบ้านพักเด็กและครอบครัวเป็นเวลาชั่วคราว เด็กบางรายต้องแยกออกจากครอบครัวมาอยู่ที่บ้านพักเด็กและครอบครัว เพื่อความปลอดภัยในชีวิตไม่ให้เกิดความรุนแรงเกิดขึ้น

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ จังหวัดสงขลาเป็นอีกพื้นที่ในภาคใต้ที่มีจำนวนเด็กและเยาวชนมากที่สุด จากข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ 31 ธันวาคม 2562 จังหวัดสงขลามีจำนวนประชากรเด็กและเยาวชน จำนวน 512,591 คน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา (2564) รายงานสถานการณ์ปัญหาทางสังคมในพื้นที่จังหวัดสงขลา ประจำปี 2564 พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว จำนวน 2,094 คน เด็กที่ถูกทำร้ายทางร่างกาย

จิตใจ และทางเพศมีการดำเนินคดี จำนวน 54 คดี เด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จำนวน 36 คน เด็กที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมก่อนวัยอันควรและไม่พร้อมในการเลี้ยงดู จำนวน 10 คน เยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จำนวน 127 คน เยาวชนที่ถูกทำรุนแรงทางร่างกายจิตใจและทางเพศ จำนวน 87 คน

จากรายงานสถานการณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า พื้นที่จังหวัดสงขลา เป็นหนึ่งพื้นที่ที่กำลังเผชิญปัญหาพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของการเกิดความรุนแรงในครอบครัวโดยเด็กเป็นผู้ถูกกระทำ คณะผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาสาเหตุแห่งปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นต้นเหตุของการเกิดขึ้นความรุนแรงในครอบครัว โดยเด็กเป็นผู้ถูกกระทำของความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยเลือกศึกษาในพื้นที่ชุมชนแออัดริมทางรถไฟหาดใหญ่ คือ ชุมชนจันทร์วิโรจน์ ซึ่งเป็นชุมชนเครือข่ายในการทำงานด้านเด็กและเยาวชนของคณะผู้วิจัยมายาวนาน คณะผู้วิจัยในพบเห็นสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อเด็กและเยาวชนในชุมชน หนึ่งในนั้นคือ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จึงได้เลือกพื้นที่ชุมชนดังกล่าวในการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาสาเหตุและผลกระทบต่อเด็กที่เผชิญปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในชุมชนจันทร์วิโรจน์

นิยามศัพท์ในการศึกษา

ความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็ก หมายถึง ความรุนแรงที่พ่อ/แม่/ผู้ปกครอง เป็นผู้กระทำต่อเด็ก ไม่ว่าจะเป็ความรุนแรงด้านร่างกาย ความรุนแรงด้านจิตใจ ความรุนแรงทางเพศ และการทอดทิ้ง/ละเลย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ต่อเด็ก: เด็กได้ทราบและเข้าใจถึงสถานการณ์ความรุนแรงมากขึ้น และสามารถแยกแยะ ได้ว่าสถานการณ์ที่ตนเองกำลังเผชิญนั้น คือความรุนแรงหรืออื่นใด

ประโยชน์ต่อครอบครัว: ครอบครัวได้ทราบถึงว่าสาเหตุอะไรบ้างที่ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงที่เกิดขึ้นเกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง เมื่อครอบครัวทราบสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในครอบครัว และช่วยกันป้องกันความรุนแรงนั้น ๆ

ประโยชน์ต่อสังคม: ข้อมูลจากการศึกษาประเด็นสาเหตุและผลกระทบความรุนแรงในครอบครัวสามารถนำไปใช้ในการหาแนวทางแนวทางในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว

การทบทวนวรรณกรรม

สาเหตุและผลกระทบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic violence) ถือเป็นการกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นจากความไม่พอใจและอารมณ์ในเชิงลบ (Negative feeling) ของบุคคลในครอบครัวที่กระทำต่อกัน ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอารมณ์ และกระบวนการคิดในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยให้เกิดความรุนแรงขึ้น (Malley-Morrison, 2004) ทั้งนี้ รณชัย คงสกนธ์ (2549 อ้างถึงใน ยงยุทธ แสนประสิทธิ์, 2554) ได้กล่าวถึง ความหมายของความรุนแรงในครอบครัวไว้อย่างครอบคลุมว่า หมายถึง ลักษณะการทำร้ายร่างกาย การล่วงละเมิดทางเพศ และทำร้ายจิตใจ ระหว่างสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ฉันครอบครัวเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็น สามีภรรยา บุตร หรือญาติผู้ใหญ่ความรุนแรงในครอบครัว

ที่เกิดจากการทำร้ายมีหลายกรณี เช่น สามีทำร้ายภรรยา ผู้หญิงถูกทำร้ายจาก คู่รักของตนเอง บิดาหรือมารดาทำร้ายบุตร ผู้ที่แข็งแรงกว่าทำร้ายบุพการีที่มีความชราภาพหรือญาติผู้ใหญ่ที่มีความอ่อนแอทางสรีระ รวมทั้งผู้ที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจสังคม โดยภรรยาที่ทำร้ายสามีนั้นมีเพียงส่วนน้อย ซึ่งสามารถจำแนกประเภทความรุนแรงในครอบครัวได้ออกเป็น 3 ลักษณะตามผู้ถูกระทำ คือ ความรุนแรงที่เกิดกับเด็ก คู่สมรส และผู้สูงอายุ สำหรับกระทรวงสาธารณสุข (2547) ได้ระบุถึงลักษณะและขอบข่ายของความรุนแรงในครอบครัว ตามที่หน่วยงานและองค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับปัญหานี้ได้ระบุไว้ดังนี้

1) การทำร้ายร่างกาย (Physiological assault) เป็นการทำร้ายกันโดยใช้กำลัง เช่น ตบ ตี ตะ ต่อย รวมทั้งการใช้อาวุธจนได้รับบาดเจ็บ และการฆาตกรรม

2) การทำร้ายจิตใจ (Psychological / Emotional / Verbal abuse) เป็นการทำร้ายโดยการใช้คำพูดหรือภาษาพูดที่หยาบคาย ถูกเหยียดหยาม ทำให้ผู้ถูกระทำขาดความเชื่อมั่นและนับถือในตนเอง การกระทำดังกล่าว มีผลทางด้านจิตใจ และมีผลเสียต่อการอบรมดูแลเด็กในครอบครัว ทั้งนี้ องค์การอนามัยโลก (WHO, 2002 อ้างถึงใน ยงยุทธ แสนประสิทธิ์, 2554) ได้ให้ความหมายของการทำร้ายจิตใจในคู่สมรส ว่ารวมไปถึงการละเลยไม่สนใจ เป็นการละทิ้งคู่สมรส ซึ่งส่งผลกระทบต่อความรู้สึกและจิตใจอย่างสำคัญ

3) การใช้ความรุนแรงในด้านสังคม (Social abuse) หมายถึง การปล่อยปละละเลย ไม่ให้ความสำคัญหรือความสนใจ การขัดขวางความก้าวหน้า การจำกัดสิทธิทางสังคมที่พึงมีเช่น การปฏิเสธสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงการจำกัดบริเวณด้วย

4) การใช้ความรุนแรงด้านเศรษฐกิจ (Economical abuse) เป็นการควบคุมและยึดครองทรัพย์สินต่าง ๆ ของครอบครัว รวมทั้งการจำกัดใช้จ่าย

5) การกระทำทารุณทางเพศ (Sexual assault) การกระทำทารุณทางเพศถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่น การข่มขืน หรือการกระทำอนาจารที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสีย

จากข้อมูลสถิติเด็กถูกทารุณกรรม รายงานโดย กรมกิจการเด็กและเยาวชนระหว่าง ปีพ.ศ. 2556-2563 ทั้งหมด 1,739 ราย พบว่า เด็กถูกทารุณกรรมทางเพศมากที่สุด 1,244 ราย คิดเป็นร้อยละ 72 ลำดับที่ 2 เด็กถูกทารุณกรรมทางร่างกาย 428 ราย คิดเป็นร้อยละ 25 และลำดับสุดท้ายเด็กถูกทารุณกรรมทางจิตใจ 67 ราย คิดเป็นร้อยละ 4 และข้อมูลสถิติเด็กถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว รายงานโดย กรมกิจการเด็กและเยาวชนระหว่าง ปี พ.ศ. 2556-2563 ทั้งหมด 1,950 ราย พบว่า เด็กถูกกระทำ ความรุนแรงทางร่างกายมากที่สุด 1,089 ราย คิดเป็นร้อยละ 63 ลำดับที่ 2 เด็กถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศ 756 ราย คิดเป็นร้อยละ 43 และลำดับสุดท้ายเด็กถูกกระทำ ความรุนแรงทางจิตใจ 105 ราย คิดเป็นร้อยละ 6

จากที่กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวที่เด็กเป็นผู้ถูกกระทำมีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงด้านร่างกาย ความรุนแรงด้านจิตใจ ความรุนแรงทางเพศ เป็นต้น ซึ่งความรุนแรงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิต พัฒนาการ และคุณภาพชีวิตของเด็กเป็นอย่างมาก

ปพนธีร์ ธีระพันธ์ (2559) ความรุนแรงในครอบครัวในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 ครอบครัว จากประชากร 25,232 ครอบครัว ใน 11 ตำบล จำนวน 5 อำเภอ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ถึงการมีอยู่และสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว

(2) เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ลักษณะของความรุนแรงในครอบครัว และ (3) เพื่อสำรวจและวิเคราะห์กระบวนการจัดการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก ผลการศึกษา **สาเหตุของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว** 3 อันดับแรก ได้แก่ การดื่มสุราหรือเสพยาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 24.4 ความเครียดจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 13.1 และการขาดความรักความเข้าใจกันในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 12.6 ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่ ได้แก่ ภรรยา รองลงมาคือสามี โดยมีอัตราการเกิดความรุนแรงเฉลี่ย 18 ครั้งต่อปี **ลักษณะของความรุนแรง** ร้อยละ 69.3 เป็นการตำหนิอย่างรุนแรง ร้อยละ 27 เป็นการทำร้ายร่างกายทั้งที่ไม่เป็นและเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และร้อยละ 3.7 เป็นการบังคับให้กระทำการใด ๆ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย **กระบวนการจัดการแก้ไขปัญหา** (1) เมื่อเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำหรือผู้พบเห็นเลือกที่จะไม่ดำเนินการอย่างไร้ใด ๆ คิดเป็นร้อยละ 47 แจ้งปัญหาการเกิดขึ้นของความรุนแรงต่อผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน คิดเป็นร้อยละ 26.4

รักยัม ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา และคณะ (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: กรณีศึกษา 3 ชุมชนในจังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการมีส่วนร่วมของชุมชนในแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ประชากรที่ศึกษาคือ ผู้ที่พำนักอยู่ใน 3 ชุมชนจังหวัดสระบุรี จำนวน 600 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษางานวิจัยพบว่า **สาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวมากที่สุด** คือ ความใจร้อน เจ้าอารมณ์ของคนใดคนหนึ่ง ร้อยละ 85.3 ความจู้จี้ ขี้บ่นร้อยละ 81.0 และความขัดแย้งเรื่องการเงิน ร้อยละ 77.4 **ประเภทความรุนแรงในครอบครัว** คือทาง**ด้านจิตใจ** โดยเฉพาะ

การถูกตำว่าพบเห็นได้มากที่สุดร้อยละ 86.2 รองลงมาความรุนแรงทางร่างกาย ได้แก่ การตบ ตี เตะ ต่อย ร้อยละ 72.8 และเกิดขึ้นสม่ำเสมอร้อยละ 19.3 **แนวทางการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว** กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นให้องค์กรชุมชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการประเมินและรับทราบปัญหา อุปสรรค และช่วยในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน และควรมีการจัดกิจกรรมในลักษณะ การณรงค์ การสร้างความสมานฉันท์ให้แก่คนในชุมชน ตลอดจนมีการเชิญวิทยากรให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงการสร้างครอบครัวเป็นสุขไร้ความรุนแรงในครอบครัว

จินตนา วัชรสินธุ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในครอบครัวของเด็กวัยเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยครอบครัวกับความรุนแรงในครอบครัวของเด็กวัยเรียน ได้แก่ ประวัติความรุนแรงด้านวาจา ประวัติการทะเลาะวิวาทในครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว การสื่อสารในครอบครัว ความเครียดของการเป็นบิดามารดา โดยศึกษาจากครอบครัวเด็กวัยเรียนในจังหวัดชลบุรี จำนวน 269 ครอบครัว แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ผลการศึกษาพบว่า 1) ครอบครัวที่เคยมีประวัติความรุนแรงด้านวาจาหรือการกระทำที่ทำร้ายจิตใจ และมีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นภายในครอบครัวมีโอกาสที่จะเกิดความรุนแรงในครอบครัว บุตรที่เติบโตมาจะเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมเหล่านั้นและนำมาใช้ต่อไป 2) ครอบครัวที่บิดาหรือมารดาที่มีความเครียดสูงจะมีโอกาสเกิดความรุนแรงในครอบครัวได้สูงกว่าเนื่องจากภาวะตึงเครียดในการแสดงบทบาทของตนเองหรือความยุ่งยากในการเลี้ยงดูบุตร ทำให้บิดามารดามีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเด็ก และส่งผลให้มีการแสดงออกในทางที่ไม่ดีต่อเด็กและบุคคลใน

ครอบครัวได้ 3) ครอบครัวที่มีการสื่อสารที่ดีมีโอกาสเกิดความรุนแรงในครอบครัวน้อย เป็นการสื่อสารที่แลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยมีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการแก้ปัญหาช่วยให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา 4) การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะทำให้สมาชิกทุกคนมีความสุขหรือความทุกข์ และจะส่งผลให้บิดามารดาแสดงบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม มีการแสดงออกทางอารมณ์และการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกครอบครัวในทางบวก สำหรับบิดามารดาที่ขาดทักษะในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุตร จะนำมาซึ่งความรุนแรงในครอบครัวได้

รณชัย คงสกนธ์ (2549) ได้ระบุถึง ผลกระทบของปัญหาการกระทำรุนแรงในครอบครัวว่าจะส่งผลต่อ 1) ทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยค่ารักษาโดยตรงและค่ารักษาทางอ้อมเป็นจำนวนมากมหาศาล เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลตน การไม่สามารถประกอบอาชีพได้ปกติ ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ถูกออกจากงาน หรือลาออกเอง รวมทั้งการไม่มีงานทำ 2) ทางด้านสังคม ผลกระทบคือการมีพฤติกรรมความเสื่อมเสียศีลธรรมกระทบต่อสิทธิมนุษยชน ความผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง จากผลวิจัยชี้ชัดว่าเด็กในครอบครัวที่มีความรุนแรง จะมีปัญหาทางด้านพฤติกรรม โรคจิต โรคประสาท วิดกกังวล ความก้าวร้าว รวมถึงการใช้สารเสพติดในอนาคต 3) ทางด้านสาธารณสุข ผลกระทบในด้านนี้คือ ความเจ็บป่วยทางด้านร่างกาย จนนำไปสู่การรักษา ความพิการทางกาย ความเจ็บป่วยทางจิต โรคทางจิต โรคประสาท โรคซึมเศร้า การฆ่าตัวตายและการทำร้ายคนใกล้ชิด และการก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจของลูกในครอบครัว และ 4) ทางด้านความมั่นคง ผลกระทบคือการล่มสลายของครอบครัว การอย่าร้าง การทำร้ายถึงแก่ชีวิต

การเป็นคติความ และการกระทบต่อความเป็นอยู่ของสังคมโดยรวมทั้งนี้ ผลกระทบโดยภาพรวมต่อสังคม ก็คือความเป็นอยู่ในสังคมแอ่งสวนทางกับการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ เยาวชนรุ่นต่อไปที่มีปัญหา รวมทั้งการใช้ ความรุนแรงมากขึ้น ความเจ็บป่วยทางจิตพบสูงขึ้น และสังคมไทยจะอ่อนแอ

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในระดับของชุมชนนี้ จากผลการศึกษา ที่ผ่านมา พบว่า อิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่ผลทำให้เกิดความรุนแรงใน ครอบครัวขึ้นได้ เช่น ผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มภรรยาที่ถูกกระทำรุนแรงจากสามี คือภรรยาที่ได้รับการศึกษาน้อย มีรายได้ต่ำ สภาพสังคมเศรษฐกิจระดับต่ำ และปัญหารายได้ไม่เพียงพอ และชุมชนที่ยากจนนั้นจะมีสถิติความรุนแรงใน ครอบครัวสูงมาก เช่น มีการศึกษาพบว่า ผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในเขต กรุงเทพมหานครร้อยละ 50 บอกว่าถูกสามีตีบตี (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2546) และชุมชนเมืองที่อยู่กันอย่างแออัด หรือเป็นชุมชนที่มีลักษณะซับซ้อน เพราะประชากรมีความหลากหลาย เช่น จากการศึกษาของ รุ่งรัตน์ เพิ่มเกียรติขจร และ รณชัย คงสกนธ์ (2549) ที่ชุมชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่พบมากที่สุดคือช่วงอายุ 38-47 ปี และ ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา เป็นต้นหากพิจารณาบริบทของ ชุมชนในลักษณะของถิ่นที่อยู่อาศัยของพลเมืองแล้ว ครอบครัวถือเป็นหน่วย เล็ก ๆ ที่ประกอบกันเป็นชุมชนขนาดใหญ่ขึ้นมา ซึ่งจะต้องมีกิจกรรมการผลิตมีส่วนร่วมและมีกลไกในการควบคุมทางสังคม (สุรพล พยอมแย้ม, 2545) จึง กล่าวได้ว่า ชุมชนเป็นสังคมหนึ่งที่มีโครงสร้าง เช่นเดียวกับสังคมใหญ่ ดังนั้น สถานการณ์ความรุนแรงในชุมชน จึงสามารถอธิบายได้จากความรุนแรงใน ระดับสังคม ซึ่ง กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ (2546) ได้พิจารณาเชื่อมโยง การกระทำรุนแรงกับปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมและบุคคลที่มีความสลับซับซ้อน

จะเห็นได้ว่า จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้น พบว่า สถานการณ์ ความรุนแรงในครอบครัวมีในหลากหลายรูปแบบ เช่น การตบ ตี เตะ ต่อย เคยถูกลงโทษในวัยเด็กอย่างรุนแรง เคยเห็นพ่อแม่ทะเลาะ ตบตี ทำร้ายกันในวัยเด็กจนกลายเป็นประสบการณ์ฝังใจ ต่ำทอ เป็นต้น ในส่วนของสาเหตุนั้นเกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น ความใจร้อน เจ้าอารมณ์ ความจู้จี้ ขี้บ่น ความขัดแย้งเรื่องการเงิน ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลบุตร การดื่มสุราหรือเสพยาเสพติด ความเครียดจากการทำงาน และการขาดความรักความเข้าใจกันในครอบครัว เป็นต้น

ระเบียบวิธีการศึกษาวิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ของชุมชน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการทำวิจัย

ชุมชนจันทร์วิโรจน์ (ชุมชนแออัดริมทางรถไฟ) เทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

2.1 กลุ่มตัวอย่างเด็กอายุ 10-12 ปี จำนวน 14 คน ที่มีที่พักอยู่ในเขตพื้นที่ศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ และผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมในการวิจัย

2.2 กลุ่มตัวอย่างพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง จำนวน 15 คน คือ ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างเด็ก 10-12 ปี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร และข้อมูลทุติยภูมิอื่น ๆ ที่ปรากฏในศูนย์สุขภาพชุมชน ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับ ประวัติชุมชน ข้อมูลทะเบียนราษฎรของชุมชน และข้อมูลด้านสาธารณสุข สำหรับข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการใช้แบบสอบถาม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ตัวผู้วิจัย บัณฑิตอาสาในพื้นที่ เทปบันทึกเสียงและสมุดจดบันทึก กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวิดีโอ วีดิทัศน์ แนวคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความรุนแรงในครอบครัว มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสำรวจความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็กในชุมชน (สำหรับพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง)
2. แบบสำรวจความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็ก (สำหรับเด็ก) ผู้วิจัยได้ปรับจากแบบคัดกรองเด็กเพื่อสนับสนุนกลไกการเฝ้าระวังการทารุณกรรมเด็กของหน่วยงานด้านสาธารณสุข
3. แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกในเด็ก (In-dept Interview)
4. แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกพ่อ แม่ ผู้ปกครอง (In-dept Interview)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งตอบโจทย์ งานวิจัยที่กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาความรุนแรงใน

ครอบครัว และผลที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลมีการรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลมาจัดกระทำโดยการพิจารณาเหตุการณ์ สถานการณ์ ที่เกิดขึ้น ทั้งกับบุคคลและชุมชนแล้วจัดแยกประเภทออกเป็นหมวดหมู่ โดยให้ความสำคัญไปถึงสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัย

6. จริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษากับกลุ่มเป้าหมายที่มีความเปราะบาง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการทำเอกสารชี้แจงต่อคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ชี้แจงแนวทางการศึกษา การสัมภาษณ์ วิธีการเก็บข้อมูล และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการสัมภาษณ์ ตลอดจนแนวทางการถอนตัวของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญและเน้นย้ำในการเก็บรักษาความลับข้อมูลของผู้ร่วมวิจัย ให้ผู้ร่วมวิจัยรับทราบก่อนการเก็บข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็กในชุมชนจันทร์วิโรจน์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยวิธีการสัมภาษณ์ และสำรวจกลุ่มเป้าหมายเด็กอายุ 10-12 ปี จำนวน 14 คน และกลุ่มตัวอย่างพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง จำนวน 15 คน มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย จากที่กำหนดศึกษาครอบครัวทั้งหมดที่มีเด็กอายุ 10-12 ปี จำนวนทั้งหมด 16 ครอบครัว พบว่า ไม่สามารถให้สัมภาษณ์ได้ 1 ครอบครัวเนื่องจากป่วยเป็นอัมพฤกษ์ในช่วงการเก็บข้อมูลสรุปผู้มีส่วนร่วมวิจัย ประกอบด้วย

1) พ่อแม่ ผู้ปกครอง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นแม่ อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 93.33 และเพศชาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาหย่าร้างหรือหม้าย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 โสด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมา ระดับการศึกษามัธยมต้น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ระดับการศึกษามัธยมปลาย/ปวช. จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และไม่ได้ศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 แม่บ้าน (ที่ไม่มีรายได้) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ไม่มีอาชีพ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

2) เด็ก มีจำนวนรวม 16 คน ให้สัมภาษณ์ได้ 14 คน ไม่สามารถให้สัมภาษณ์ได้ 2 คน เนื่องจากเป็น อีสุกอีใส 1 คน และอีก 1 คนย้ายออกจากพื้นที่ชุมชนจันทร์วิโรจน์ในช่วงการเก็บข้อมูล เป็นเพศหญิง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และเพศชาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 50 มีอายุ 10 ปี และ 12 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.71 และอายุ 11 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ศึกษาอยู่ในระดับชั้นป. 4 และ ป. 5 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ป.6 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 ป.3 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14 และมีเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็น

ร้อยละ 14.29 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กอาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.71 ปู่ ย่า จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 แม่ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 พ่อ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14 และอื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57

2. สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็กในชุมชนจันทรีวิโรจน์

ชุมชนจันทรีวิโรจน์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ลักษณะชุมชนเป็นชุมชนแออัด ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย ประชากรทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง สภาพบ้านที่อยู่อาศัยบางส่วนเป็นเพิงสังกะสีที่ทำขึ้นเอง ไม่มีห้องเป็นสัดส่วน การใช้ไฟฟ้า และน้ำประปาส่วนใหญ่ใช้ระบบต่อพ่วงจากบ้านที่อยู่ติดกันนอกเขตการรถไฟ มีปัญหาสุขอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องการจัดการขยะ จะพบเห็นขยะบริเวณรอบบ้านและบนถนนหนทาง ไม่มีคูระบายน้ำ เมื่อมีฝนตกจะมีน้ำท่วมขังอยู่ทั่วไป จากการสำรวจผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเด็กอายุ 10-12 ปี ในพื้นที่ จำนวน 14 คน พบว่า เด็กที่ต้องได้รับการดูแล มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เด็กที่ต้องเฝ้าระวังหรือกลุ่มเสี่ยง มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 และเด็กปกติมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 โดยมีรูปแบบความรุนแรงในครอบครัวกระทำต่อเด็ก ดังนี้

ตารางที่ 1

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็ก (จำนวน 14 คน)

ข้อมูล	จำนวน		ร้อยละ	
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
1) ด้านสุขภาพทางกายและทางจิตของเด็ก				
มีความพิการ และ/หรือ โรคประจำตัว หรือความเจ็บป่วยที่ได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอ	8	6	57.14	42.86
เมื่อมีการบาดเจ็บสามารถอธิบายสาเหตุได้ (เช่นกระตุกหัก กระแทกกระเทือนภายใน พกซ้ำ รอยกัด บุหรี่จี้ แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก)	13	1	92.86	7.14
สามารถกิน นอน เล่น ตามวัย และ ทำกิจกรรมได้ตามเวลา	13	1	92.86	7.14
เคยใช้สารเสพติด หรือดื่มแอลกอฮอล์ เป็นครั้งคราวหรือเคยลอง	5	9	35.71	64.29
เคยเล่นการพนันเป็นครั้งคราว/ประจำ	3	11	21.43	78.57
ติดเกมส์จนไปรบกวนต่อกิจวัตรประจำวัน	3	11	21.43	78.57
มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันเป็นประจำ	0	13	0.00	92.86
เคยมีใครสัมผัสร่างกาย/อวัยวะที่หนูไม่ยินยอม	2	11	14.29	78.57

ข้อมูล	จำนวน		ร้อยละ	
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
ไม่เคยได้รับวัคซีนเลย (อายุมากกว่า 6 เดือนขึ้นไป)	3	11	21.43	78.57
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	11	14.29	78.57
สามารถกิน นอน และ ทำกิจกรรมได้ตามเวลา	12	1	85.71	7.14
ควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ของตัวเองไม่ได้เป็นประจำ	4	9	28.57	64.29
ทำร้ายตนเอง	0	13	0.00	92.86
ทำร้ายผู้อื่นเป็นประจำ	3	10	21.43	71.43
ถูกทำร้ายหรือถูกรังแกบ่อยครั้ง	5	8	35.71	57.14
เด็กไม่มีความสุขขณะอยู่กับครอบครัว	3	10	21.43	71.43
ไม่มีพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่พึ่งพาได้	0	13	0.00	92.86
ไม่ระวังอันตราย และพาตัวเองไปเสี่ยงอันตรายบ่อยครั้ง	3	10	21.43	71.43
แสดงอารมณ์ และ/หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับเวลา บุคคล และสถานที่เป็นประจำ	2	11	14.29	78.57
ไม่เห็นข้อดีของตนเองเลย	1	12	7.14	85.71
ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น	0	13	0.00	92.86
2) ด้านกฎหมาย				
ไม่มีการจดทะเบียนแจ้งเกิด	0	13	0.00	92.86

ข้อมูล	จำนวน		ร้อยละ	
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
ไม่มีการทำบัตรประจำประชาชน	1	12	7.14	85.71

จากตารางข้างต้น ผลการสำรวจ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเด็กอายุ 10-12 ปี จำนวน 14 คน สามารถอธิบายผลการศึกษา ดังนี้

1) การเลี้ยงดูลูกของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง

การกิน การดูแลของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่จะซื้ออาหารในชุมชนสำหรับมื้อเช้า แม่จะทำอาหารสำหรับมื้อเที่ยง หรือมื้อเย็น บางครอบครัวพ่อจะเป็นคนทำอาหารให้กับเด็ก และเด็กส่วนใหญ่จะกินอาหารวันละ 3 มื้อ จำนวน 11 ราย ไม่กินอาหารเที่ยงโดยให้เหตุผลว่าไม่หิว จำนวน 1 ราย และไม่กินมื้อเช้า จำนวน 1 ราย **การเรียนรู้** การเรียนเด็กจะที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษา จำนวน 12 ราย และไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 2 ราย เนื่องจากผู้ปกครองทำเอกสารใบแจ้งเกิดสูญหายจึงไม่สามารถไปโรงเรียนได้ และมีความพิการทางร่างกาย เมื่อกลับจากโรงเรียนแม่จะเตือนหรือช่วยสอนการบ้านเด็ก จำนวน 5 ราย ทำการบ้านด้วยตนเอง จำนวน 3 ราย พี่ช่วยสอนการบ้าน จำนวน 2 ราย พ่อช่วยสอนการบ้าน จำนวน 2 ราย และครูสอนที่โรงเรียน 1 ราย **การเล่น** พบว่า เด็กส่วนใหญ่จะเล่นเกมหรือโทรศัพท์ จำนวน 9 ราย เล่นกีฬา จำนวน 4 ราย ได้แก่ ฟุตบอล และเล่นแบดมินตัน เล่นดินน้ำมัน จำนวน 3 ราย ดูทีวี จำนวน 2 ราย กระโดดยาง ปั่นจักรยาน ปางจรวด เล่นมอริงไล่จับ และตีกลอง จำนวน 1 ราย โดยเล่นละแวกบ้าน จำนวน 7 ราย ในโรงเรียน จำนวน 2 ราย สนามเลี้ยงวัว จำนวน 2 ราย และร้านเกมส์ จำนวน 1 ราย **การอบรม** ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องของการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เช่น ไม่พูดคำหยาบ ไม่ทำร้ายเพื่อน และไม่ยืมและขอเงินเพื่อน และอบรมเรื่องการ

พูดจากับผู้ใหญ่ ให้มีความกตัญญู การดูแลของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เวลาลูกไม่สบาย ส่วนใหญ่พบว่าคนที่คอยดูแลเด็ก เมื่อไม่สบาย มีแม่คอยดูแล จำนวน 6 ราย ย่า/ยายคอยดูแล จำนวน 2 ราย พ่อคอยดูแล จำนวน 1 ราย และเพื่อนบ้านช่วยดูแล จำนวน 1 ราย โดยการซื้อยาให้กิน จำนวน 7 ราย พาไปโรงพยาบาล/คลินิก/หมอ จำนวน 5 ราย เช็ดตัว จำนวน 5 ราย และแม่ไม่ทำอะไร จำนวน 1 ราย การช่วยครอบครัว เด็กส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ในการแบ่งเบาภาระในครอบครัวของตนเอง สิ่งที่ต้องทำ ได้แก่ กวาดบ้าน เก็บขยะ หรือถูพื้น จำนวน 6 ราย ล้างจาน จำนวน 6 ราย ซักผ้า จำนวน 3 ราย หุงข้าว จำนวน 2 ราย เลี้ยงน้อง เก็บที่นอน เตมน้ำ ล้างห้องน้ำ กรณีละ 1 ราย

2) วิธีการปฏิบัติของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองเมื่อลูกไม่ทำตามที่บอกหรือสั่ง

(1) มีการใช้ความรุนแรงด้วยวาจา ได้แก่ ด่า ตบอย่างคำด่า เช่น “แม่” “สัตว์” “ชาติเปรต” ชู ตัวอย่างคำชู “ถ้าไปเล่นไกล ๆ อีกแม่จะทูป” “ถ้ากลับช้าอีกจะโดนอีก” “จะให้ไปอยู่กับพ่อ” (พ่อแม่หย่ากันแล้ว) ดุ และบ่นเมื่อลูกไม่ทำตามที่บอก พ่อแม่ หรือผู้ปกครองมักมีการใช้คำรุนแรงด้วยวาจา ได้แก่ ดุ จำนวน 9 ราย บ่น จำนวน 4 ราย ด่า จำนวน 4 ราย เช่น “เปรตไม่รู้เรื่อง” พุด/อธิบาย/เตือน จำนวน 3 ราย ชู จำนวน 3 ราย เช่น “จะไม่มีแม่ แม่จะไปค้ายา และจะติดคุก”, “ระวังจะตีทุกคนเลย”, “ต้ออีกแล้วนะ เตี้ยจะโดนตี” เป็นต้น

(2) มีการทำร้ายร่างกาย ส่วนใหญ่เด็กจะโดนตี จะตีบริเวณหลัง และก้น อุปกรณ์ที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นไม้แขวนเสื้อ ไม้/ก้านมะยม มือ ไม้กวาด สายยาง เข็มขัด ท่อ PVC และสายไฟ และมี 1 คนที่พ่อแม่ไม่ให้ลูกออกจากบ้าน การกระทำความรุนแรงด้านร่างกาย โดยวิธีการตี จำนวน 13 ราย

วัตถุประสงค์ของการตี ส่วนใหญ่เพื่อสั่งสอน เนื่องจากขอบทะเลาะระหว่างพี่น้อง และออกไปเล่นแล้วกลับบ้านไม่เป็นเวลา ผู้ปกครองมองว่ากลัวเกิดอันตรายกับเด็ก สิ่งที่ใช้ตีได้แก่ ไม้เรียว ไม้ หรือไม้ไผ่ 5 ราย และมือ 3 ราย บริเวณที่ตี ได้แก่ ขา 3 ราย ก้น 3 ราย สะโพก 1 ราย แขน 1 ราย และ ไหล่ 1 ราย

3. ประเภทรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็ก

จากการศึกษา พบว่าเด็กในชุมชนจันทร์วิโรจน์ เป็นผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การกระทำ ความรุนแรงด้านร่างกาย พบว่า เด็กโดนกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวโดยพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กระทำ ใช้วิธีการลงโทษเด็ก ด้วยการตี อุปกรณ์ส่วนใหญ่ใช้สิ่งที่อยู่ใกล้มือ เช่น ไม้แขวนเสื้อ ไม้เรียว ไม้กวาด บางรายมีรอยแผลฟกช้ำ 2-3 วันหาย มี 1 ราย ใช้ท่อพีวีซี ซึ่งทำให้เกิดแผล มีเลือดออกมาก

2) การกระทำ ความรุนแรงด้านจิตใจ พบว่า เป็นความรุนแรงด้านนี้ เป็นความรุนแรงที่เด็กเผชิญมากที่สุด โดยการบ่น ดุ ชู ด่าด้วยถ้อยคำหยาบคาย ได้แก่ ด่า ตัวอย่างคำด่า เช่น “แม่” “สัตว์” “ชาติเปรต” ชู ตัวอย่างคำชู “ถ้าไปเล่นไกล ๆ อีกแม่จะทุบ” “ถ้ากลับช้าอีกจะโดนอีก” “จะให้ไปอยู่กับพ่อ” (พ่อแม่หย่ากันแล้ว) ดุ และบ่น

จะเห็นได้ว่าความรุนแรงทางจิตใจ มีในรูปแบบของคำพูด วาจาเชิงลบ ด้วยการต่อว่า ตำหนิ ชู ซึ่งคำพูดเหล่านี้ เป็นการทำร้ายจิตใจแก่ผู้รับสารเป็นอย่างยิ่ง ทำให้เกิดผลทางใจที่ไม่อาจมองเห็นได้ นอกจากนี้เป็นการลดความเป็นมนุษย์และการตีตราให้เด็กเจ็บปวดทางจิตใจ

3) การละเลย/ทอดทิ้ง

3.1 ด้านสุขภาพ จากข้อมูลการสำรวจในเด็ก พบว่า มีเด็กจำนวน 2 คน ไม่ได้รับวัคซีน และจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่องการรับประทานอาหารเช้าส่วนใหญ่เป็นข้าวเหนียวไก่ทอดเกือบทุกวัน (สังเกตเห็นน้ำมันที่แม่ค้าใช้ทอดมีสีดำ เป็นน้ำมันทอดซ้ำหลายครั้ง) และบางส่วนรับประทานบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปบ่อยครั้ง และสังเกตเด็กบางคนผอมแคระแกร็น

3.2 การละเลยด้านการศึกษา พบว่า มีเด็ก จำนวน 2 ราย ที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน รายแรกอยู่ในครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว เด็กไม่มีเอกสารใบแจ้งเกิด อีกรายเป็นเด็กพิการแต่สามารถใช้มือได้ เคลื่อนไหวโดยมือใช้พุงตัว เพื่อให้เคลื่อนที่ไปได้

3.3 การละเลยด้านกฎหมาย มีเด็ก จำนวน 1 คน ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน

4. ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง

จากการกระทำดังกล่าวของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ส่งผลด้านอารมณ์หรือด้านจิตใจของลูก ได้แก่ ร้องไห้ เสียใจ น้อยใจ งอน โกรธ และเครียดหรือไม่มีความสุข มีเด็กบางคนหัวเราะกับการกระทำดังกล่าวและมีเพียง 1 คนเท่านั้น ที่ไม่รู้สึกอะไร ผลต่อความรู้สึกทางกายจากการทำร้ายร่างกาย ได้แก่ เจ็บ นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อร่างกายของเด็ก มีแผลหรือรอยฟกช้ำบนร่างกาย 2-3 วัน จากการกระทำดังกล่าวของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ผลทางอารมณ์/ความคิดของเด็ก ได้แก่ ร้องไห้ จำนวน 7 ราย หน้าบูด/ซักสีหน้า/งอน จำนวน 3 ราย คิดว่าพ่อแม่ไม่รัก จำนวน 1 ราย เสียใจ จำนวน 1 ราย นอกจากนี้ ยังส่งผลทางร่างกาย เลือดออก จำนวน 1 ราย มีรอย (แผล) จำนวน 1 ราย ไม่มีรอยฟกช้ำ จำนวน 1 ราย และเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ เฉย ๆ /ไม่เถียง/เจียบ

จำนวน 4 ราย เลี้ยง จำนวน 1 ราย ไม่กินข้าว จำนวน 1 ราย ไปหาน้ำข้างบ้าน จำนวน 1 ราย ขอร้อง “ย่า อย่าตีได้ไหม” จำนวน 1 ราย ต่ำแม่ จำนวน 1 ราย ใช้สายตามองอยากให้แม่ปลอบจำนวน 1 ราย ให้มือปกป้องตัวเอง จำนวน 1 ราย พูดว่า “ไม่เอาแล้ว รักแม่” จำนวน 1 ราย

จะเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กจากความรุนแรงในครอบครัวนั้น ส่งผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะความเจ็บป่วยทางจิตใจจะติดค้างในใจเป็นเวลานาน และอาจส่งผลให้เกิดบาดแผลทางจิตใจ หรือความทรงจำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่เปราะบาง หวาดกลัว กลียดชังตามมา ซึ่งแผลทางจิตใจที่เกิดขึ้นมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กอีกด้วย เด็กได้ซึมซับ หรือเก็บความทรงจำที่ไม่ดีเหล่านี้ ผู้การแสดงออกพฤติกรรมที่ก้าวร้าว พฤติกรรมเลียนแบบ นำไปใช้กับตนเองหรือคนอื่น ๆ ต่อไปได้

5. การรับรู้ด้านการช่วยเหลือ

การรับรู้แหล่งช่วยเหลือและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีน้อย จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดการความรุนแรงที่กระทำต่อเด็กในชุมชนพบว่า ไม่มีการจัดการปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น มองว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของครอบครัว นั้น ๆ จำนวน 10 คน (ร้อยละ 66.67) เมื่อสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น ไม่ทราบหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ/บุคคลที่ช่วยเหลือ ต้องแจ้งใคร หรือหน่วยงานใด จำนวน 12 คน (ร้อยละ 80) ไม่มีการรับรู้ข้อมูลแหล่งขอรับการช่วยเหลือ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบ 10 คน (ร้อยละ 66.7) ความสนใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบแต่สนใจ 6 คน (ร้อยละ 40) รองลงมา พอทราบบ้าง 5 คน (ร้อยละ 33.33) และไม่เคยได้ยินไม่สนใจ 4 คน (ร้อยละ 26.67)

แสดงให้เห็นถึงการรับรู้หรือความใส่ใจต่อการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำ ความรุนแรงยังมีน้อยมาก

จากข้อมูลการรับรู้ด้านการช่วยเหลือ ส่วนใหญ่ยังไม่ทราบถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระบวนการช่วยเหลือ แม้กระทั่งเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ ไม่ทราบในรายละเอียดส่วนนี้ ทำให้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการช่วยเหลือ ตามกระบวนการ เมื่อปัญหาไม่ถูกแก้ไข หรือไม่ได้รับความช่วยเหลือ ปัญหาเหล่านี้ ถูกสะสมเป็นปมในใจของเด็ก เกิดความเคียดชังในความรุนแรงนั้น ๆ มองว่าเป็นเรื่องปกติ ซึ่งในความเป็นจริงไม่ใช่เรื่องปกติและเป็นเรื่องที่มีความเสี่ยงอันตรายต่อเด็ก เป็นอย่างยิ่ง อาจเป็นจุดกำเนิดของการเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามอีกด้วย

การอภิปรายผล

การศึกษาสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่โดยเด็กเป็นผู้ถูกกระทำ ในพื้นที่ชุมชนจันทรีวิโรจน์(ชุมชนแออัดริมทางรถไฟ) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนจันทรีวิโรจน์ โดยเด็กเป็นผู้ถูกกระทำจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้น จากการศึกษาพบว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมีหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น **1. ความรุนแรงทางร่างกาย** พบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง ใช้วิธีการลงโทษเด็กด้วยการตี อุปกรณ์ส่วนใหญ่ใช้สิ่งที่อยู่ใกล้มือ เช่น ไม้แขวนเสื้อ ไม้เรียว ไม้กวาด ใช้ท่อพีวีซี ซึ่งทำให้เกิดแผลตามร่างกายของเด็ก **2. ความรุนแรงทางจิตใจ** พบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้กระทำความรุนแรงด้วยวาจา เช่น บ่น ดุ ชู่ ต่ำด้วยถ้อยคำหยาบคาย เป็นต้น เป็นประเภทความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กในพื้นที่ชุมชนจันทรีวิโรจน์มากที่สุด **3. การละเลยในการเลี้ยงดู** จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง

การรับประทานอาหารเช้าส่วนใหญ่เป็นข้าวเหนียวไก่ทอดเกือบทุกวัน และบางส่วนรับประทานขนมปังสำเร็จรูปเกือบทุกมื้อ จะเห็นว่าการดูแลเรื่องอาหารมีความเสี่ยงที่เด็กจะขาดสารอาหาร มีภาวะโภชนาการบกพร่อง และสังเกตเด็กบางคนผอมแฉะแกร็น ขาดการดูแลเอาใจใส่และไม่เห็นความสำคัญในเรื่องโภชนาการ ซึ่งปรากฏการณ์นี้เด็กกำลังเผชิญกับความรุนแรงในมิติของการละเลยในการเลี้ยงดู นอกจากนี้ มีเด็กถูกละเลยด้านการศึกษา พบว่ามีจำนวน 2 ราย ที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน รายแรกอยู่ในครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว เด็กไม่มีเอกสารใบแจ้งเกิด อีกรายเป็นเด็กพิการด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวแต่สามารถใช้มือได้ เคลื่อนไหวโดยใช้มือพุงตัวให้เคลื่อนที่ไปได้ แต่แม่ไม่ได้สนับสนุนให้เด็กเข้ารับการศึกษานในห้องสมุดของชุมชนที่ทางเทศบาลนครหาดใหญ่จัดเป็นสถานที่เรียนสำหรับเด็กออกระบบ

จากการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความรุนแรงนั้นไม่ใช่แค่การใช้กำลังอาวุธ ในการทำร้ายร่างกายของอีกฝ่าย ทำให้อีกฝ่ายได้รับบาดเจ็บแผลตามร่างกายเพียงเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วความรุนแรงนั้นมีหลายประเภท มีทั้งความรุนแรงทางร่างกาย โดยการ ตี ตบ ตะ ต่อย ใช้กำลังในการจัดการ ส่งผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บแผลตามร่างกาย ประจักษ์เห็นได้ง่ายแก่ผู้พบเห็นถึงความผิดปกติเหล่านี้ อีกหนึ่งความรุนแรงที่คนมักมองข้าม หรืออาจไม่ทราบว่าการกระทำเหล่านี้คือความรุนแรง นั่นคือ ความรุนแรงทางจิตใจ ด้วยคำพูด วาจาเชิงลบ ในลักษณะคำพูดที่ด่าต่อกัน คำหยาบคาย คำขู่ เป็นต้น ซึ่งคำพูดเหล่านี้ที่เปล่งออกมานั้นเป็นความรุนแรงชนิดหนึ่งกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้รับสารเป็นอย่างยิ่ง บางครั้งคนที่พูดออกไปนั้นไปทราบวานั้น คือความรุนแรง อาจมองว่าเป็นคำพูดที่ใช้ในการสื่อสารทั่วไปหรือเป็นการสั่งสอน แต่เด็กที่ได้รับสารคำพูดวาจาเชิงลบเหล่านี้จะสะสมความรู้สึกแล้วเกิดเป็น

ปมแผลในใจต่อไป เป็นแผลที่ไม่สามารถประจักษ์เห็นได้ ซึ่งแตกต่างกับความรุนแรงทางร่างกายที่สามารถมองเห็นแผลตามร่างกายได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงด้านร่างกายย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจด้วยเช่นกัน เกิดเป็นแผลในใจของเด็กอาจนำไปสู่การเลียนแบบพฤติกรรมเกิดขึ้น หรืออาจเป็นฉนวนในการก่อเกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย และอีกหนึ่งความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดจากการใช้กำลังทำร้ายร่างกาย หรือใช้คำพูดวาจาเชิงลบทำร้ายจิตใจ คือการปล่อยปละละเลย ทอดทิ้งไม่เลี้ยงดูลูก/เด็ก ขัดขวางการเจริญเติบโตของลูก/เด็ก ไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้ลูก/เด็กได้รับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามวัยที่ลูก/เด็กควรได้รับ ซึ่งการที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้กระทำการเช่นนี้ เท่ากับว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองเหล่านี้กำลังใช้ความรุนแรงต่อลูกของตนเอง ความรุนแรงประเภทนี้ไม่ใช้กำลังในการทำร้าย และไม่ใช้คำพูดทำร้ายด้วยเช่นกัน แต่เกิดจากพฤติกรรม หรือการบกพร่องในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง นำพาให้ลูก/เด็กเข้าสู่วงจรของความรุนแรงในครอบครัวได้ในที่สุด จะเห็นได้ว่า การกระทำความรุนแรงในลักษณะนี้จัดอยู่ในประเภทความรุนแรงสอดคล้องกับข้อมูลของ กระทรวงสาธารณสุข (2547) ได้ระบุถึงลักษณะและขอบข่ายของความรุนแรงในครอบครัว ตามที่หน่วยงานและองค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องของกับ กระทรวงสาธารณสุข ได้ระบุถึงลักษณะและขอบข่ายของความรุนแรงในครอบครัว ตามที่หน่วยงานและองค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องของกับ ปัญหานี้ ได้ระบุไว้ ดังนี้ 1) การทำร้ายร่างกาย (Physiological assault) เป็นการทำร้ายกันโดยใช้กำลัง เช่น ตบ ตี เตะ ต่อย รวมทั้งการไขว่คว้าจนได้รับบาดเจ็บ และการฆาตกรรม 2) การทำร้ายจิตใจ (Psychological / Emotional / Verbal abuse) เป็นการทำร้ายโดยการใช้อำนาจหรือภาษาพูดที่หยาบคายดูถูกเหยียดหยาม ทำให้ผู้ถูกกระทำขาดความเชื่อมั่นและนับถือในตนเอง

การกระทำดังกล่าวมีผลทางด้านจิตใจ และมีผลเสียต่อการอบรมดูแลเด็กในครอบครัว 3) การใช้ความรุนแรงในด้านสังคม (Social abuse) หมายถึง การปล่อยปละละเลย ไม่ให้ความสำคัญหรือความสนใจ การขัดขวางความก้าวหน้า การจำกัดสิทธิทางสังคมที่พึงมีเช่น การปฏิเสธสัมพันธภาพกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงการจำกัดบริเวณด้วย 4) การใช้ความรุนแรงด้านเศรษฐกิจ (Economical abuse) เป็นการควบคุมและยึดครองทรัพย์สินต่าง ๆ ของครอบครัว รวมทั้งการจำกัดใช้จ่าย 5) การกระทำทารุณทางเพศ (Sexual assault) การกระทำทารุณทางเพศถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่น การข่มขืน หรือการกระทำอนาจารที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสีย

ในส่วนของสาเหตุการเกิดความรุนแรงในครอบครัวโดยเด็กเป็นผู้ถูกกระทำ ในพื้นที่ชุมชนจังหวัดจันทบุรีนั้น จากการศึกษาพบว่า **1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ** สถานะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน รายได้ที่ไม่แน่นอน ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป พ่อแม่ผู้ปกครองทำงานนอกบ้านไปเช้าเย็นกลับ ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่ลูก ๆ ได้อย่างเต็มที่ตามบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นด้านอาหารการกิน สุขอนามัย ด้านการเรียน ไม่แจ้งเกิด ไม่พาไปทำบัตรประชาชน เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ทำให้เด็กบางคนมีปัญหาด้านสุขภาพ บางคนไม่ได้เรียนหนังสือ ด้วยสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวไม่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากนัก จนเกิดความเคยชินในวิถีชีวิตดังกล่าวมองว่าเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้บ่งบอกว่าเด็กกำลังเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัวในประเภทของความรุนแรงการปล่อยปละละเลย หรือทอดทิ้งเด็ก **2. ปัจจัยด้านสังคม** พ่อแม่ผู้ปกครองมีปัญหาพฤติกรรมส่งผลให้เป็นผู้ต้องขัง บางครอบครัวมีการใช้

สารเสพติด หรือดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ พฤติกรรมเชิงลบเหล่านี้ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เมื่อมีอาการมันเมาก่อเกิดความรุนแรงในครอบครัวโดยการทำร้ายร่างกาย สำหรับบางครอบครัวเกิดความรุนแรงด้านจิตใจ เกิดการทะเลาะ ต่ำทอกันด้วยฤทธิ์ของสุรายาเสพติด พฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวหนึ่งนั้น คือลูก ๆ ที่ยังอยู่ในวัยเด็ก วัยไร้เดียงสา ที่ไม่สามารถที่จะแยกแยะออกได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้น คือความรุนแรงในครอบครัว **3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม** ด้วยสภาพชุมชนเป็นชุมชนแออัดมีความซับซ้อนของผู้คนที่มีความหลากหลาย มีแหล่งอบายมุขในชุมชนจากการสังเกตเห็นการเล่นการพนันต่าง ๆ มีร้านเกมที่อยู่ใกล้ชุมชน และมีการลดราคาจูงใจอยู่เรื่อย ๆ สิ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อในการเกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้นได้

จะเห็นได้ว่า ทั้ง 3 ปัจจัย เป็นปัจจัยทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีความสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิงที่ดำเนินการในพื้นที่ชุมชนแออัด/ชุมชนอื่น ๆ พบว่า คนในครอบครัวที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวสาเหตุเกิดจากการศึกษาน้อย มีรายได้ต่ำ สภาพสังคมเศรษฐกิจระดับต่ำ และปัญหารายได้ไม่เพียงพอ และชุมชนที่ยากจน ชุมชนแออัดนั้น มีสถิติความรุนแรงในครอบครัวสูงมาก จากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 50 บอกว่า ถูกสามีตี (กตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2546) และชุมชนเมืองที่อยู่กันอย่างแออัด หรือเป็นชุมชนที่มีลักษณะซับซ้อนเพราะประชากรมีความหลากหลาย เช่น จากการศึกษาของ รุ่งรัตน์ เพิ่มเกียรติขจร และ รณชัย คงสกนธ์ (2549) ที่

ชุมชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่พบมากที่สุดคือช่วงอายุ 38-47 ปี และส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเด็กจากความรุนแรงในครอบครัวที่เด็กได้รับนั้น จากการศึกษา พบว่า เด็กที่ได้รับความรุนแรงทางร่างกายจากการลงโทษเด็ก ด้วยการตี อุปกรณ์ส่วนใหญ่ใช้สิ่งที่อยู่ใกล้มือ เช่น ไม้แขวนเสื้อ ไม้เรียว ไม้กวาด มี 1 ราย ใช้ท่อพีวีซี ซึ่งทำให้เกิดแผลตามร่างกายของเด็ก ในส่วนของเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงด้วยคำพูด วาจาเชิงลบ ต่ำทอ ชู้ ส่งผลต่อสภาพจิตใจของเด็ก เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมเข้าใจว่าคำพูดเหล่านี้สามารถใช้ได้กับคนทั่วไป นำไปใช้กับเพื่อน ๆ ก่อเกิดปัญหาทะเลาะวิวาท และปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย ผลกระทบด้านจิตใจนั้นสะสมเป็นปมเกิดแผลทางใจ ถึงขั้นรุนแรงอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ทำให้เด็กมีอาการทางจิตเกิดขึ้น และในส่วนของผลกระทบด้านคุณภาพชีวิตอันเนื่องมาจากเด็กถูกการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ปล่อยปละละเลย ไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็ก ทั้งทางด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจ พัฒนาการของเด็ก เป็นต้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กนั้นไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงประเภทใดก็ตาม ล้วนเกิดผลกระทบทั้งร่างกาย จิตใจ และคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งสิ้นเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งสิ้นกลายเป็นปมใจชีวิตและภาพความทรงจำที่แสนเจ็บปวดในชีวิตซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณชัย คงสกนธ์ (2549) ในประเด็นกระทบด้านสังคม สาธารณสุข และด้านความมั่นคง ในส่วนของด้านสังคม ผลกระทบคือการมีพฤติกรรมความเสื่อมเสียศีลธรรม กระทบต่อสิทธิมนุษยชน ความผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง จากผลวิจัยชี้ชัดว่าเด็กในครอบครัวที่มีความรุนแรง จะมีปัญหาทางด้านพฤติกรรม โรคจิต โรคประสาท วิดกกังวล ความก้าวร้าว รวมถึงการใช้สารเสพติดในอนาคต ทางด้านสาธารณสุข

ผลกระทบในด้านนี้คือ ความเจ็บป่วยทางด้านร่างกายจนนำสู่การรักษา ความพิการทางกาย ความเจ็บป่วยทางจิต โรคทางจิต โรคประสาท โรคซึมเศร้า การฆ่าตัวตายและการทำร้ายคนใกล้ชิด และการก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจของ ลูกในครอบครัว และทางด้านความมั่นคง ผลกระทบคือการล่มสลายของ ครอบครัว การหย่าร้าง การทำร้ายถึงแก่ชีวิต การเป็นคดีความ และการกระทบ ต่อความเป็นอยู่ของสังคมโดยรวมทั้งนี้ผลกระทบโดยภาพรวมต่อสังคม ก็คือ ความเป็นอยู่ในสังคมแย่ลง สวนทางกับการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเยาวชน รุ่นต่อไปที่มีปัญหา รวมทั้งการใช้ความรุนแรงมากขึ้น ความเจ็บป่วยทางจิตพบ สูงขึ้น และสังคมไทยจะอ่อนแอลง

จะเห็นได้ว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นใน ครอบครัวใดครอบครัวหนึ่งจริง แต่ไม่ใช่เป็นเรื่องของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง เพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นสามารถแพร่กระจายวงกว้างเกิดผลกระทบทางตรง และทางอ้อม มีผู้ที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบมากมาย ยิ่งผู้ถูกกระทำเป็นเด็กไม่ ควรมองข้ามเป็นอย่างยิ่ง เป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่ต้องคุ้มครองดูแลเด็ก ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของครอบครัวเด็กเท่านั้น ช่วยกันดูแล ปกป้องคุ้มครองเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดี ได้รับการพัฒนา ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การป้องกันคุ้มครองเด็กนั้นไม่ใช่หน้าที่ของครอบครัวเพียงผู้เดียว หรือ ไม่ใช่เรื่องของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคนในสังคม เพราะ เด็กคือสมาชิกของสังคม เมื่อสมาชิกของสังคมได้รับอันตรายหรือเผชิญกับ ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ทุกคนในสังคมต้องช่วยกันดูแล คุ้มครองเพื่อให้คนในสังคม

ใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข สังคมก็น่าอยู่ปลอดภัย ความรุนแรง ยิ่งกรณีเด็กยิ่งต้องเพิ่มความดูแลเอาใจใส่เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่ต้องพึ่งพิง เป็นกลุ่มเปราะบาง ซึ่งเด็กเป็นกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเสี่ยง เป็นผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งทุกคนควรมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองเด็ก โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน สามารถออกแบบรูปแบบการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็ก อธิบายตามแผนผังต่อไปนี้

1. บทบาทของครอบครัว (พ่อแม่ ผู้ปกครอง)

1.1 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรเรียนรู้พัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก เพื่อจะได้เข้าใจพฤติกรรมของเด็ก และสามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมของเขาได้อย่างเหมาะสม

1.2 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรเรียนรู้การสื่อสารเชิงบวก

1.3 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรเรียนรู้วิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพ มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว จัดเวลาให้ครอบครัว

1.4 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรเข้าใจความแตกต่างและสามารถประเมินศักยภาพ ความถนัดของเด็กได้เพื่อจะได้สนับสนุนความสามารถอะไร และสนับสนุนลูกให้ถูกทาง

1.5 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรมีการศึกษาทางศาสนา เพื่อสามารถอบรมลูกทั้งทางกาย วาจา จิตใจ และด้านศาสนา

1.6 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกฝนให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือครอบครัว และการช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักมารยาททางสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก

2. บทบาทของโรงเรียน

2.1. โรงเรียน ดำเนินการจัดโครงการหรือกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหา ร่วมกันกับครอบครัวและชุมชน

2.2. โรงเรียนควรจัดสอนวิชา หรือกิจกรรมเพื่ออบรมมารยาทและ จริยธรรม

2.3 โรงเรียนมีการสอนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในสังคมปัจจุบัน เช่น วิชาการสร้างความเมตตา ทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน มารยาททางสังคม การมีจิตสาธารณะ เน้นสอนปฏิบัติจริงพร้อมสาธิต เด็กได้ทำจริง ไม่ใช่สอนตามตำราอย่างเดียว

3. บทบาทของชุมชน

ทุกคนในชุมชนช่วยกันดูแลเด็กสอดส่องมองว่า หากมีบ้านใด กระทำ ความรุนแรงต่อเด็ก หรือเด็กคนใดกำลังเผชิญปัญหาความรุนแรงในครอบครัว สามารถแจ้งผู้นำของชุมชนที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นายก อบต.)ตามกฎหมายพระบัญญัติคุ้มครองเด็ก 2546 มาตรา 24 ได้กำหนดชัดเจนว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีหน้าที่ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ หรือแจ้ง อาสาสมัคร

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ทาง อพม. ก็จะแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป หรือบางกรณีที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ ทางชุมชนสามารถจัดการไกล่เกลี่ยสร้างความเข้าใจระหว่างกันและกัน โดยมีผู้นำชุมชน หรือผู้นำศาสนา เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ผู้นำศาสนาบรรยายด้านศาสนา ให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ใส่ใจการดูแลลูก และอบรมจริยธรรมสำหรับเด็ก การที่ชุมชนมีบทบาทในการป้องกันคุ้มครองเด็กในลักษณะที่ทุกคนในชุมชนช่วยกันดูแล ปกป้องคุ้มครอง โดยไม่ได้มองว่าเป็นเรื่องของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคนในชุมชน เมื่อคนในชุมชนมีมุมมองต่อสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องของทุกคน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทราบบทบาทหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก นำพาให้ชุมชนเกิดความความเข้มแข็ง ในการพึ่งพาตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาชุมชนโดยชุมชน เป็นต้นแบบชุมชนคุ้มครองเด็ก

4. บทบาทของหน่วยงาน

4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/เทศบาล/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดการอบรมผู้ปกครองเรื่องการดูแลลูก ในชุมชน โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมา บรรยายในพื้นที่ เพื่อสร้างเข้าใจการเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง ชักชวนผู้ปกครองทุกคนเข้า ร่วมรับฟัง

4.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/เทศบาล/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดกิจกรรมสัมพันธ์พ่อแม่ลูก ที่เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และเด็กเช่น ค่ายครอบครัว ค่ายคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน

4.3 ส่งเสริม สนับสนุนการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมกับเด็ก ๆ และครอบครัวในชุมชน

4.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เป็นการตระหนักถึงเพื่อการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว และหาวิธีป้องกัน หรือแก้ไขปัญหาสถานการณ์ได้ตรงตามปัญหาที่แลกเปลี่ยน

4.5 หน่วยงานราชการ และหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือ ให้เด็กได้ไปทำกิจกรรมนอกพื้นที่ ทักษะศึกษา ให้มีการสนับสนุน ส่งเสริมเด็กทุกคน ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในชุมชน ให้ได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกัน

จะเห็นได้ว่าพลังการมีส่วนร่วมของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่ใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับเด็กมากที่สุด เข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง ดูแลเด็ก เพราะปัญหาที่เด็กเผชิญไม่ใช่เพียงแค่เป็นหน้าที่ของครอบครัวเพียงผู้เดียว แต่เป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ที่เด็กใช้ชีวิตมากที่สุดรองจากบ้าน เด็กมีความผูกพันกับโรงเรียน ชุมชนในฐานะที่เด็กเป็นสมาชิกของชุมชนได้พักอาศัย เกิดและโตในชุมชนย่อมมีความคุ้นเคยและผูกพัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีภารกิจในการทำงานด้านส่งเสริม พัฒนา ปกป้องคุ้มครองเด็ก เมื่อพลังของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองเด็ก โดยร่วมกันทำงานไม่แยกส่วนต่างคนต่างทำ แต่เป็นการร่วมกันโดยเด็กอยู่ตรงกลาง มีครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน คอยปกป้องคุ้มครอง เพราะเรื่องของเด็ก ไม่ใช่เรื่องเด็ก ๆ ไม่ควรมองแยกส่วนหรือต่างคนต่างทำ ควรแก้ไขปัญหามองแบบองค์รวมโดยยึดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักที่ว่า การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เด็กก็จะได้รับการปกป้องคุ้มครองมีความปลอดภัยในชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ที่ให้การสนับสนุนทุนในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้เข้าร่วมวิจัยในพื้นที่ชุมชนจันทร์วิโรจน์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2547). *โครงการจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือเด็กและสตรีในภาวะวิกฤติจากความรุนแรงเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (ศูนย์พึ่งได้)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ. (2546). *ความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิง*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). *รายงานสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว*.
- จินตนา วัชรสินธุ์ และคณะ. (2561). ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในครอบครัวของเด็กวัยเรียน. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 5(2), 189-200.
- ชินุทัตย์ กาญจนะจิตรา, กฤตยา อาชวนิจกุล, และ วาสนา อิมเอม. (2542). ความรุนแรงต่อผู้หญิง: ปัญหาที่ยังซ่อนเร้น. *ประชากรและการพัฒนา*, 19(6), 1-2
- บุญศักดิ์ หาญเทอดสิทธิ์. (2558). สถานการณ์การกระทำรุนแรงต่อสตรี: ศึกษาในผู้ป่วยที่มารับบริการ ณ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 24(5), 587-599.

- ปพนธีร์ ชีระพันธ์. (2559). ความรุนแรงในครอบครัวในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก. *วารสารปาริชาติ*, 29(2), 155-168.
- รณชัย คงสกนธ์. (2549). *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รักยิม ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา และคณะ. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: กรณีศึกษา 3 ชุมชนในจังหวัดสระบุรี. *รามาศิลป์วารสาร*, 33(4), 242-250.
- รุ่งรัตน์ เพิ่มเกียรติขจร และ รณชัย คงสกนธ์. (2549). การศึกษาผลกระทบต่อครอบครัว สังคม อารมณ์ จากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนรอบโรงพยาบาลรามาศิลป์. *วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 29(3), 84-91.
- ยงยุทธ แสนประสิทธิ์. (2554). รูปแบบการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยกระบวนการการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา. (2564). *รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดสงขลาประจำปี 2564*.
- สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ. (2558). *การใช้ความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายช่วยได้*. สืบค้นจาก http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2558/feb2558-3.pdf

อำพล สุอำพัน. (2542). ความรุนแรงในบ้าน. *จิตเวชสำหรับประชาชน*.
เชียงใหม่: โรงพิมพ์นันทพันธ์.

Malley-Morrison, Kathleen. (2004). *Family Violence in a Cultural Perspective: Defining, Understanding, and Combating Abuse*.
California: SAGE Publications.